

TGM

Utgitt av Oslo grafiske fagforening
Nummer 1 • April 2022 • 107. årgang

Og 150 år

Det er mye historie i en fagforening som kan feire 150 år. Typografene hadde ordene i sin makt og startet tidlig med organisering og hjelpeordninger. Man kan finne mye i historiebøkene, men ikke så mye om de siste 25 år. Det er det vi prøver å ha fokus på i jubileumsboka som kommer til høsten.

Mange av de største trykkeriene er lagt ned eller har flyttet produksjonen ut av landet. Forlagene velger å trykke bøkene i Øst-Europa og tenker ikke på norske arbeidsplasser og miljøet. Mediehverdagen til folk er totalt endret og opplagene til aviser og ukeblader har stupt. Dette har selvsagt ført til at vi har mistet mange medlemmer.

Ny teknologi har ført til at mange av de tradisjonelle grafiske bedriftene forsvant, men vi har alltid vært opptatt av etter- og videreutdanning og har et eget utdanningsfond. Dette har arbeidstakerne og bedriftene benyttet seg av, og vi har alltid vært tilpasningsdyktige og tatt i bruk og lært oss ny teknologi gjennom hele vår lange historie. Fagene slik vi kjenner dem har på grunn av dette endret totalt innhold og karakter. Men den faglige stoltheten er beholdt, og det er fortsatt bruk for gode fagfolk der ute. Kunnskapen om design og trykk må man ha med seg selv i det digitale skiftet.

Fortsatt tjener mediehusene mye penger på det trykte ord og har en stor økning på inntjening på distribusjon. Dette skyldes økt netthandel under pandemien. Nye type bedrifter har dukket opp, og det har de siste 25 årene blitt mange nye reklamebyråer og profileringsbedrifter.

Ny teknologi og nye bransjer gjør at vi har et stort potensial for å øke medlemstallet. De som jobber i byråbransjen har ingen tradisjoner på å være fagorganiserte, men vi har over 100 medlemmer i denne bransjen. Vi får stadig nye medlemmer og tegner nye tariffavtaler, så dette er vårt satsningsområde fremover.

Vi må øke kompetansen til våre tillitsvalgte, og dette blir det stort fokus på fremover. Det er fortsatt mye ugjort, og vi må fortsette å kjempe, også for å beholde det vi har oppnådd i vår lange fagforeningskamp.

Kristin Mulleng Sezer

INNHold Nr. 1 - 2022

Side

- 2: Leder
- 3: Tariffoppgjøret
- 4-6: Årsmøte og merkeutdeling
- 7: Bokanmeldelse
- 8-11: LO i Oslo
- 12-13: Rolfs siste lærer
- 14-17: Visibel fagdagene
- 18-21: Design thinking fase 4 – Prototype
- 22-23: Boktrykk og typografi
- 24: Nytt fra klubbene
- 25: Historiespalta
- 26-27: Jubilanter
- 27: Møtedager for pensjonistforeningen
- 28: Og 150 år

Forsiden:
Fra Visibel fagdagene.
Foto: Markus Andersson

Tariffoppgjøret 2022

Når dette skrives har vi så vidt begynt å forhandle med Norsk Industri på Industri-overenskomsten. Når det leses er høyst sannsynlig resultatet klart. Dette må leseren ha klart for seg.

Tekst: Niels Killi

Illustrasjon: Fellesforbundet

Usikkerhet er noe som virker ekstra kompliserende i et tariffoppgjør. Slik det gjennomføres i Norge er vi avhengig av et godt tallmateriale. Å se bakover er ingen stor kunst og derfor er tallenes tale for 2021 forholdsvis enkelt å finne ut av. Men i mars 2022 skal vi forsøke å se om lag ett år fremover, både for utvikling av økonomien, priser og lønninger. Det sier seg selv at det er ekstra vanskelig når det er større usikkerhet om fremtiden enn vanlig.

I LO-sekretariatets vedtak om tariffoppgjøret skal vi i år sikre en kjøpekraftsforbedring. Om vi i årets oppgjør lykkes med det vet vi egentlig først når vi ser oss tilbake om ett år. Den første variable som skal beregnes er utvikling av prisene som det kommer til uttrykk i konsumprisindeksen (KPI). Den er av Teknisk Beregningsutvalg anslått til 3,3 prosent i 2022. Teknisk Beregningsutvalg skriver i anslaget om prisveksten at:

Flere usikkerheter

Usikkerheten for 2022 er ekstraordinær og spesielt knyttet til krigen i Ukraina, sanksjonene mot Russland og effektene dette har på energipriser, matvarepriser, kronekursen og de flaskehalsene i produksjonen av varer og tjenester som nå preger internasjonal økonomi.

Dersom priser går helt amok og prisstigningen blir langt høyere enn anslått kan resultatet som ser godt ut når avtalen inngås, bli noe helt annet når året er slutt. Og omvendt dersom prisveksten skulle vise seg å bli lavere enn anslaget kan det bli et bedre oppgjør enn forventet.

Den neste ukjente størrelsen er lønns- og glidningen. Det gjøres et anslag for hvor stor den vil bli, men det er først når en ser

tilbake en kan se om anslaget stemte med det som ble resultatet. Lønns- og glidningen skjer ute i den enkelte bedrift og resultatene av de lokale forhandlingene er helt i hendene til de lokale partene i bedriften.

Utover lønn handler tariffoppgjør om mange andre viktige spørsmål. I år har Fellesforbundet løftet etter- og videreutdanning for alle som et sentralt tema. Kravet er formulert slik:

Partene må gjennom oppgjøret 2022 forplikter seg til å gjennomføre en storstilt satsing på etter- og videreutdanning. Dette er også i tråd med politiske signaler.

Den enkelte skal ha muligheter til, og må oppfordres til å delta i etter- og videreutdanningstilbud.

Dette vil føre til behov for fri og økonomi til den enkelte.

Arbeidslivet står overfor store utfordringer med omstillinger, både «det grønne skiftet» og digitalisering vil kreve at alle arbeidstakere må utvikle kompetansen sin. Vi som har vært i grafisk bransje kjenner problemstillingen med store teknologiske omveltninger og behovene for å omstille seg til ny teknologi. Og vi vet også at det stopper aldri, arbeidslivet har utviklet seg dit at en kan aldri si at «nå, nå er jeg ferdig med å utvikle kompetansen min».

Hvordan det går med disse og de andre kravene i frontfaget, vil være helt avgjørende for hvordan kravene blir på de grafiske overenskomstene. Det er derfor ikke mulig å si noe nå om kravene som vil bli

reist mot Mediebedriftenes Landsforening og Norsk Industri.

På de grafiske områdene skal vi ha to forhandlinger. For avis, avistrykkerier og pakkerier med Mediebedriftenes Landsforening er forhandlingene planlagt til 28. og 29. april. For de øvrige grafiske overenskomstene med Norsk Industri er forhandlingene planlagt til 23. og 24. mai.

Enighet på flere overenskomster

Når Tgm går i trykken er det blitt enighet på Industrioverenskomsten. Det gis et generelt tillegg på 4 kroner fra 1. april, og minstelønnssatsene øker med 10 kroner.

Det er også enighet i byggfagene og byggeindustrien. Her gis det også et generelt tillegg på 4 kroner og et stort løft på minstelønnssatsene, og rett til fri med lønn til utdanning. Dette er med på å heve seriositeten i bransjen.

Ny tariffavtale

Vi gratulerer Bøk AS med tariffavtale.

En ny tariffavtale i et reklamebyrå er på plass. Vi gratulerer de ansatte og bedriften så mye, og håper på et godt samarbeid fremover.

Bruk bedrifter med tariffavtale!

Fellesforbundet

Medlemsblad for Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening, Utkom første gang i 1876.

Ansvarlig utgiver: Kristin Mulleng Sezer

KRISTIN MULLENG SEZER
Redaktør – kms@fellesforbundet.org

CARSTEN ØSTBY HÅKONSEN
carsten.ostby.hakonsen@fellesforbundet.org

DARIJA SAPOZENKOVA-HAUGE
daluzija@gmail.com

INA SUSANNE KARLSEN
ina.susanne.karlsen@fellesforbundet.org

ADOLF LARSEN
adolf.larsen@fellesforbundet.org

HJEMMESIDE
www.ogf.no

FACEBOOK
www.facebook.com/oslografiske

TRYKK
Andvord Grafisk AS

Når det gjelder gjenbruk av artikler og andre henvendelser vedrørende Tgm, ta kontakt med redaktøren.

Årsmøte 2022

Årsmøtet ble åpnet av avdelingens leder, Kristin Mulleng Sezer, som ønsket alle velkommen til årsmøtet. Det var 70 medlemmer tilstede.

Tekst og foto: Kristin Mulleng Sezer

Avdelingens leder gikk gjennom viktige saker som avdelingen hadde arbeidet med siden forrige årsmøte, og hva styret ville prioritere i kommende periode.

1. Innkalling og dagsorden

Vedtak: Enstemmig godkjent.

2. Konstituering

Adolf Larsen ble valgt som dirigent for årsmøtet. Carsten Østby Håkonsen ble valgt som referent. Til å underskrive årsmøteprotokollen ble valgt; Anita Myrvang og Rolf Dybvik.

3. Beretning

Dirigenten gikk gjennom kapitlene i beretningen og åpnet for debatt. **Vedtak:** Beretningen ble enstemmig godkjent.

4. Regnskap

Dirigenten gikk gjennom avdelingens resultatregnskap og balanse. Uttalelse fra Kontrollkomiteen, revisor og uttalelse fra ledelsen ble referert. Avdelingsleder redegjorde for hovedtall og avvik sammenlignet med budsjettet. Terje Hosle stilte spørsmål angående dekning av underskuddet. Avdelingsleder svarte. **Vedtak:** Avdelingens regnskap ble enstemmig godkjent.

5. Budsjett og handlingsplan

Avdelingslederen redegjorde for styrets budsjett og handlingsplan for 2022. Begge ble tatt til orientering.

6: Uttalelser

1. Solidaritet med det ukrainske folk

Årsmøtet i Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening fordømmer den russiske invasjonen i Ukraina. Vi står der-

for solidarisk med befolkningen i Ukraina. Årsmøtet bevilger 20 000,- kroner til Røde Kors sitt arbeid med nødhjelp i Ukraina.

2. Politisk kontroll over strømprisene!

Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening krever at det blir slutt på de skyhøye markedsstyrte strømprisene. Strøm er ikke en hvilken som helst vare som kan selges til høyest mulig pris.

3. Regjeringa leverer på arbeidslivspolitik

Allerede etter et halvt år med makt, kan vi slå fast at det skjer en tydelig omlegging av politikken på arbeidslivsområdet. I tråd med valgloftene legges politikken om i

retning av et seriøst arbeidsliv. Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening heier på arbeidet som gjøres, og ser fram til fortsettelsen. Det er mye ugjort!

4. Rasisme

Den høyreekstreme organisasjonen SIAN fortsetter med sin tilstedeværelse i Oslo. Rasisme trenger motstand og Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening fortsetter å stille opp på markeringer mot disse høyreekstremistene!

5. Stopp Israels okkupasjon og brudd på folkeretten

Israelske myndigheter har etablert et apartheidregime som systematisk dis-

kriminierer den palestinske befolkningen for å få kontroll over land og ressurser. De er ansvarlige for omfattende og systematiske menneskerettighetsbrudd og brudd på internasjonal humanitær rett overfor palestinere. Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening krever at det må bli slutt på Israels brudd på folkeretten.

6. Byråbransjen

Arbeidstakerne i bransjen har fått en oppvåkning og vilje til å endre arbeidsforholdene sine. Byråbransjen har blitt bevisstgjort disse forholdene og har et stort forbedringspotensiale. Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening (Ogf)

har vært en del av den offentlige debatten. Vi har utad vært en viktig stemme i en debatt det er naturlig å være en del av. Dette har gitt Ogf et godt utgangspunkt for å fortsette arbeidet i 2022 som en synlig aktør i byråbransjen.

7. Jubileumsgaver til 150 års jubileet

Fellesforbundet avd. 850, Oslo grafiske fagforening velger å vise sin solidaritet til det palestinske folket i sitt jubileumsår. Gavene vi får inn vil bli øremerket Norsk Folkehjelps solidaritetsarbeid i Palestina.

Alle forslagene til uttalelser ble enstemmig vedtatt. Av redaksjonelle hensyn er lengden på forslagene kuttet i bladet.

Punkt 7: Bevilgninger:

Ogfs pensjonistforening	kr. 40.000,-
Trykkerklubben	kr. 15.000,-
Manifest	kr. 11.700,-
Nei til EU faglig utvalg	kr. 5.000,-
Fellesutvalget for Palestina	kr. 5.000,-
Støtte til Ukraina, via Røde Kors	kr. 20.000,-
Amnesty International	kr. 2.500,-
Til sammen	kr. 89.200,-

Vedtak: Alle forslag ble enstemmig vedtatt

Punkt 8: Valg av revisor.

Oslo grafiske fagforening velger BDO AS, representert ved Terje Tvedt som revisor. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

Punkt 9 Valg.

Valgkomiteens leder, Bjørg Folkedal la fram innstillingen fra valgkomiteen.

Innstillingen var enstemmig på alle punkt, bortsett fra et mindretall på to medlemmer som hadde dissens på valg av avdelingsleder.

Vedtak: Kristin Mulleng Sezer ble gjenvalgt mot to stemmer. Alle andre forslag ble enstemmig vedtatt.

Etter valget består styret av

Kristin Mulleng Sezer, leder

Carsten Østby Håkonsen, nestleder

Øvrige styremedlemmer:

Christian Bøhm, Amedia Trykk AS

Anders Weimoth, Schibsted Trykk Oslo

AS Eva Marie Schanke Aamodt, Julius

Ørenberg Bokbinderi AS

Lars Svensson, TS Trykk

Abdul Malek Rasoul – Schibsted

Ecommerce & Distribusjon AS avd Logistikk Nydalen

Emil Aftret, Amedia Trykk AS

Varamedlemmer:

Yvonne Pettersen, MediaPlus

Kristine Bekkevold, Julius Ørenberg

Bokbinderi AS

Gunn Eva Larsen, VG

Christian Vazques Hope, Gjerholm

Design

Adrian Myklebust Sylejmani, Scandina-

vian Design Group

Kontrollkomite:

Øystein Simensen, pensjonist

Tone Granberg Løvlien, pensjonist (vara)

Bjørn Olsen, pensjonist

Bjørg Folkedal, PostNord Strålfors (vara)

Fanekomite:

Rolf Wesenberg, pensjonist

Carsten Østby Håkonsen, Ogf

Kristin Mulleng Sezer, Ogf

Kristin Mulleng Sezer takket på vegne av alle valgte for tilliten, og takket alle for et godt årsmøte. Etter årsmøtet holdt Idar Helle jublantenes tale og Adolf Larsen leste opp jublantene.

Så var det tid for sosialt samvær.

40-års jubilarer: Bjørn Erik Larsen, Svein Eide, Terje Hosle, Steinar Thorstensen og Lars Svensson.

45-års jubilarer: Finn Arthur Olsen, Per Andersen, Eva-Lill Bekkevad og Steinar Johansen.

Jonas Bals, Streik!

Streik! av Jonas Bals var en av fjorårets viktigste bøker for fagorganiserte. Den er en fortelling om streikenes betydning i arbeidernes kamp for rettigheter, materielle goder og ikke minst deres selvhevelse og selvrespekt.

Tekst: Einar A. Terjesen

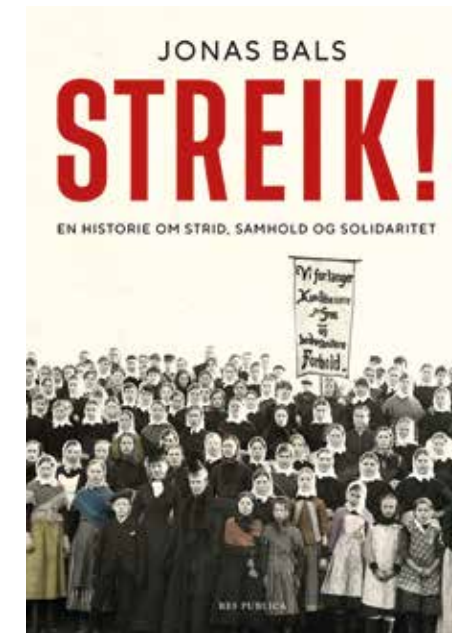
Foto og illustrasjon: Christopher Olsson og Res Publica

Bals viser hvordan godt organiserte streiker både har lyktes med å innfri kravene og å styrket arbeidernes selvtilit og samhold. Boka er konsentrert om streiker i Norge, men berører også mer eller mindre kjente arbeidskonflikter i andre land. Boka argumenterer for at heller ikke i Norge er streikevåpenet gått ut på dato. Nettsiden Labourstart viser med all tydelighet det internasjonale bildet.

Solid og troverdig

Boka baserer seg ikke på egen forskning om de enkelte streikene (bortsett fra de aller nyeste), men på en imponerende gjennomgang av forskningslitteratur og lokale fagforeningsberetninger. Det gjør framstillingen solid og troverdig. Det er umulig å få med alt, men med en slik omfattende litteraturliste framstår det likevel påfallende at enkelte artikler og bøker ikke er nevnt. Det er ofte litteratur som trekker fram andre perspektiver og konklusjoner enn de som Bals selv ønsker å vektlegge. Framstillingen blir derfor noe mer rettlignet enn den kunne vært. For historikere bringer boka lite nytt, men det er da neppe heller meningen. Den er rettet innad i arbeiderbevegelsen. Den er en bred og lett lesbar framstilling av streikenes historie med hovedvekt på hvordan de bidro til å styrke arbeidernes klassebevissthet, samhold og tro på egne muligheter. Den er nøktern, men likevel grunnleggende optimistisk.

Boka er kronologisk uten at Bals faller i fellen til å forsøke å gi en sammenhengende herorisk fortelling om streikenes betydning gjennom tidene. Den forsøker

heller ikke å gi noen generelle sosiologiske eller økonomiske forklaringer. Dens fokus er de enkelte arbeidskonfliktene. Hver streik har sin egenart. Boka tar opp mange aspekter og poenger, men kunne vært mer detaljert i framstillingen av arbeidskonfliktenes betydning for utviklingen av tariffsystemet. Temaet er selvfølgelig behandlet, men sammenhengen og dynamikken mellom streik, lockout, arbeidskonflikter, tariffavtaler og statens inngripen, gjennom arbeidsrett og lønnsnemnd, kunne vært diskutert mer systematisk. Dersom dette hadde vært gjennomført fullt ut, ville det imidlertid blitt en helt annen bok.

Samhold gjennom kamp

Boka er først og fremst historie nedenfra. I sentrum står de streikende arbeiderne og de som ble rammet av lockout. Streikene framheves ikke først og fremst som middel for å oppnå konkrete mål, det være seg høyere lønn eller bedre arbeidsforhold. Den poengterer gang på gang hvordan arbeidskonfliktene styrket arbeidernes selvhevdelse og selvrespekt, både individuelt og kollektivt. Samholdet i arbeiderbevegelsen vokste fram gjennom kamp. Det var også gjennom kamp arbeiderne styrket sin individuelle selvfølelse som arbeidere. På mange arbeidsplasser i 1890-årene var det å gå fra arbeidet for å delta i 1. mai

demonstrasjonen viktig for å øke selvhevdelsen. Samtidig bidro streikekampene til at arbeiderne satte seg i respekt overfor arbeidsgiverne. Slik Bals selv poengterer, kunne trusselen om streik være like effektiv som selve streiken. Slik sett har streiker nettopp vært en forutsetning for tariffavtaler, ja, selve tariffsystemet.

Kamp og kompromiss

Bals minner om at streiker ikke bare var rettet mot arbeidsgiverne, men også innad i arbeiderbevegelsen. Det kunne være konflikter mellom ulike fagforbund og yrkesgrupper, men også mellom den enkelte fagforening og ledelsen i fagbevegelsen. Spesielt vanskelig er konflikter der enkelte grupper mener de har for lav lønn sammenlignet med andre. Her kunne Bals gjerne vært mer utfyllende. Viktigere er det likevel at det grunnleggende skjeve maktforholdet mellom arbeid og kapital, slik Bals selv framhever i en annen sammenheng, medfører at arbeiderbevegelsen må balansere mellom kamp og kompromiss. Her kan lett ulike grupper og ulike nivåer i fagbevegelsen ha forskjellige interesser og målsettinger.

Alt i alt er dette en god og etterlengtet fortelling om streik som det helt sentrale maktmiddelet i arbeiderklassens kamp.

UTGIVELSER 2022:

Nr. 1: Frist 1. mars 2022, trykkes i april.

Nr. 2: Frist 10. mai 2022, trykkes i juni.

Nr. 3: Frist 5. september 2022, trykkes i september.

Nr. 4: Frist 31. oktober 2022, trykkes i desember.

Politisk styring og rettferdig fordeling trengs i møte med krisene vi står i!

Ingen slipper unna politikken, det er vår og nok en gang har vi fått en prat med LO i Oslos travle leder.

Tekst og foto: Kristin Mulleng Sezer og LO i Oslo

Årsmøtet er gjennomført i slutten av mars og i ukene før 1.mai koker det i sekretariatet og i skrivende stund er det mange av LO i Oslos paroler som våre fagforeninger kiver om å få båret i sin seksjon.

– Fagbevegelsens hovedsak er jo alltid å arbeide for faste ansettelser på heltid, fast og ordinær arbeidstid og lønn en kan leve av, begynner Ingunn. Disse strofene slås også fast i en uttalelse i vårt årsmøte. – Samtidig arbeider vi for et samfunn som gir den enkelte tilgang til bolig, velferd

og utdanning som grunnlag for gode liv. I en periode der klasseforskjellene øker både lokalt, nasjonalt og internasjonalt løfter vi krav om rettferdig fordeling som kan utjevne. I Oslo ser vi tydelig at bolig, utdanning og helse er områder der markedet ikke løser rettferdig tilgang. Arbeidsløsheten er også større i Oslo enn mange andre steder. Velferdsstatens grunnpilarer må forsterkes!

Solberg-regjeringen styrte da pandemien rammet og har uten betingelser overført milliarder av kroner til næringsliv, bedrifter og eiere. Fellesskapets midler er brukt til å støtte opp om virksomheter som står uten tariffavtaler og organiserte arbeidstakere, og som ofte tilbyr dårlige lønnsvilkår og kritikkverdige arbeidsvilkår.

– Mange av parolene våre handler om å få bukt med økende forskjeller. En Ap-ledet regjering, Hurdalsplattformens løfter

og ministre som vil bruke flere verktøy kan jo snu i en retning der forskjeller minskes. Dette skjer best når vi kombinerer å ta vare på natur og miljø, i tillegg til å sikre den enkelte trygghet for arbeid. Virksomheter som tar på seg dette samfunnsansvaret bør ha lettere tilgang til støtteordninger enn de som ikke gjør det.

Fast arbeid og læring hele livet

– En sak vi vet Ogf har vært opptatt av i alle sine 150 år er jo utdanningene. LO i Oslo slår også fast i vårt årsmøte at vi trenger flere fagarbeidere. Det er flere tiltak som må på plass. For byggebransjen og andre bransjer der innleie fortrenger faste ansettelser, er det særlig viktig med forbud mot innleie fra bemanningsbyråer, men også fagopplæringa må styrkes. Oppdatert utstyr og maskineri på yrkesfaglinjene og tid og mulighet for lærerne til å oppdatere

seg på sine fagfelt, er viktig. Det offentlige må stille sterkere krav til antall læringer i bedrifter som jobber for stat og kommune, og må også selv ta inn flere læringer. Flere lærlingplasser krever flere faste og hele stillinger til å ta imot dem.

Bedriftene må vise at de ønsker kjønnsbalanse, slik at jenter og gutter får friere yrkesvalg. Flere må gis mulighet til å bli fagarbeider, uavhengig av alder, både gjennom å få tatt fagbrev og etter- og videreutdanning gjennom praksis og teori. Fagskolen Oslo er en del av den offentlige skolen og kan bistå partene med utdanningstilbud som trengs. – En viktig sak her er jo at fagskolen er en del av det offentlige skolesystemet og ikke en privatskole, som det ellers popper opp mange av, skyter Ingunn inn

Tid til å leve

Kortere normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon vil gjøre det mulig for flere å stå i full stilling og er en langsiktig strategi for et arbeidsliv flere kan stå i. Mange har allerede 6-timersdag eller kortere, men definert som deltidsstillinger, til ei

lønn som er altfor lav. Arbeidstidsreform er en måte å dele på arbeid og å gi flere en arbeidsdag hvor de orker å stå i stilling og delta i samfunnet ellers ved siden av. Vi vil ta en halv time om gangen, i lønnsoppgjør, slik vi starta med i 1986.

Samtidig må vi stoppe muligheten til å omgå overtidsbestemmelsene. Blant annet ved å forby muligheten til å gjennomsnittsberegne arbeidstiden gjennom individuelle avtaler, uten godkjenning av tillitsvalgte.

Styrk offentlig sektor

LO i Oslo organiserer jo medlemmer i både stat, kommune og private virksomheter. Alle er likevel enige om at det trengs en opprustning av offentlig sektor. Ingunn gir eksempler; – Vi må stanse de flate kuttene i offentlig sektor som uten planlegging og prioriteringer ble gjennomført med den forrige regjeringas såkalte avbyråkratisering- og effektiviseringsreform (ABE). Offentlig ansatte trenger medbestemmelse og tillit for å gjøre en god jobb, ikke mål- og resultatstyring. Statsansatte er avskåret fra en full rettslig prøving av oppsigelser.

Fjerning av innstillingsråd og ankemulighet i saker om ansettelse har ført til svekket medbestemmelse ved ansettelse i staten. Statsansatte har i dag et dårligere stillingsvern enn øvrige ansatte i privat og kommunal sektor. Derfor må både statsansatteloven og arbeidsmiljøloven styrkes.

Allerede neste år er det nytt kommune- og fylkesvalg. LO i Oslo slår fast at Oslo kommune kan bli et rødgrønt fyrtårn om det nåværende byrådet vil, dersom kommunen satser på sine ansatte. Sykehjem, barnehager og offentlige velferdstilbud generelt må drives av det offentlige. Vi trenger ingen fordyrende mellomledd i markedet for å gi innbyggerne god velferd. – En av de absolutt viktigste sakene er at Oslo nå må satse skikkelig for å få på plass en tredje boligsektor ved siden av de etablerte eie- og leiemarkedene – ut med bolighaiene!

– I dag har jeg avtalt med Leieboerforeningen, Boligopprøret og flere at vi skal ha en stor boligseksjon bakerst i pulje fire, der Fellesforbundet går, forteller Ingunn. De er så glade for at fagbevegelsen er så engasjerte i de ville tilstandene på et uregulert

boligmarked. I fjorårets valgkamp var det viktig for oss å kreve en endret husleielov, en lov for de som er leietakere. Dette ser det ut til at regjeringen vil også.

Også helse er vi opptatt av. I pulje tre kommer alle sykehusaksjonene og nå er det skikkelig vann på mølla av at regjeringen kom med statlig regulering av sykehusene. Gjennom mange år har vi slåss sammen med alle faggruppene i sykehusene våre og sykehusaksjonister i Oslo mot den storstilte omstillingen helseforetaket Helse Sørøst har planlagt og som Plan- og bygningsetaten ikke mener er god nok. Vi slåss fremdeles for å videreutvikle Ullevål sykehus og sier nei til statlig reguleringsplan. – Det blir kjempespennende å se hvor mange som kommer under disse parolene!

Politisk styring framfor markedsmakt

Gode liv fordrer også at man har råd til grunnleggende ting, som strøm. De siste månedenes strømpriskrise viser at det er på høy tid å ta tilbake politisk kontroll over kraftmarkedet! Det viser seg at det ikke var særlig klokt å overlate viktig infrastruktur til markedskreftene. Hittil i år har vi hatt flere store demonstrasjoner om dette, så det engasjerer mange, så klart, forteller Ingunn.

Norge må trekke seg ut av ACER og EUs tredje energimarkedspakke, og vi må også ut av EUs fjerde jernbanepakke, som

blant annet gir anbudstvang på infrastruktur vår.

Vi jobber også for bedre rammevilkår for norsk matindustri. Mer matproduksjon i Norge er ikke bare bra for beredskapen vår, men kortreist mat kan også være mer klimavennlig på grunn av færre transportutslipp. I og rundt Oslo har vi jo viktige deler av næringsmiddelindustrien vår, mange tusen arbeidsplasser som er viktige framover. Vi vil også ha flere grønne arbeidsplasser – vi ber våre folkevalgte om å slutte å lete etter olje, og heller bistå bønder, småbrukere og vår største landbaserte industri med å skape jobber som kutter utslipp!

Internasjonal solidaritet – ikke krig

Klimaproblemene viser oss tydelig at hva Norge gjør, har virkning i verden. Fagbevegelsen er bygget på solidaritet, og ikke bare med våre kamerater og kolleger her hjemme.

Vi må få til en bedre og mer rettferdig fordeling av vaksiner og frigi patenter globalt. Fattigere land trenger blant annet koronavaksiner, og som en bonus vil dette også være bra for oss fordi det vil minske spredningen av utbrudd over landegrensene og gi mindre fare for utvikling av nye aggressive varianter.

Norge må avvise baseavtalen med USA, som vil overgi områder i Norge til amerikansk kontroll. Vi fordømmer den rus-

siske invasjonen av Ukraina, og krever at Russland respekterer Ukrainas rett til sjølstyre. Vi støtter antikrigsbevegelsen både i Russland og i Vesten. Vi sier nei til militær aggresjon og opprustning!

Vi sier også nei til innkjøp fra okkuperte områder! Både stat og kommune må la være å inngå avtaler med selskaper som profitterer på brudd på folkeretten, som bedrifter som jobber på oppdrag fra Israel på okkupert palestinsk jord.

Sist, men ikke minst. Hver dag møter vi, kamerater og kolleger med mørkere hud diskriminering og fordommer, både på jobb og i privatlivet. Ingen skal måtte møte rasismen alene – kamp mot all rasisme!

I år ønsker vi Ogf velkommen til å gå framme i toget, som 150 årsjubilant! Det er ekstra stas å ha slike veteraner her hos oss, smiler Ingunn, som gleder seg som en unge til 1. mai!

1. mai frokosten er som vanlig i Folkets Hus, Oslo kongressenter, sammen med de andre fagforeningene i Fellesforbundet. Vi håper flest mulig møter opp da vi skal gå først i 1. mai-toget.

Her er parolene til LO i Oslo 1. mai

1. Mot økte forskjeller! Arbeid, bolig, utdanning og velferd til alle! Henges på balustraden og er hovedparole
2. Oslo trenger fagarbeidere – styrk fagopplæringa!
3. Ja til tillitsreform – rust opp offentlig sektor!
4. Faste, hele stillinger og 6-timers arbeidsdag med full lønnskompensasjon!
5. Styrk arbeidsmiljøloven og statsansatteloven
6. Oslo som rødgrønt fyrtårn – innbyggernes velferd i offentlig regi!
7. Strøm folk har råd til! Politisk kontroll med krafta!
8. Ut av ACER og EUs fjerde jernbanepakke!
9. Nei til nedleggelse av Ullevål sykehus! Nei til statlig regulering!
10. Ja til solidarisk global fordeling av vaksiner og patenter!
11. Kortreist mat – bedre rammevilkår for norsk matindustri!
12. Skap jobber som kutter utslipp – ikke mer oljeleting!
13. Baseavtalen med USA må avvises – nei til militær aggresjon og opprustning
14. Ut med bolighaiene – gi oss tredje boligsektor nå!
15. Nei til innkjøp fra okkuperte områder – støtt Palestina!
16. Kamp mot all rasisme

Rolfs siste lærling

Etter diverse Corona-utsettelser, var Rolf Wesenberg og TgM klar for siste dag på arbeid for Rolf. Det fysiske målet var X Ide AS i Lørenskog hvor hans siste lærlingen er ansatt, men for TgM var dette bare et delmål.

Tekst og foto: Adolf Larsen

TgM lovet i forrige nummer å komme tilbake til denne reisen, og var nå mer enn klar for lærlinger og Grafisk Produksjonsteknikk. Til å fortelle om dette hadde vi ikke bare en instruktør fra Opplærings-senteret, men samtidig en erfaren trykker og tillitsvalgt fra den grafiske bransjen.

«Født i industriens Årdal var det høyeste målet i barndommen å bli anleggs-maskinfører», starter Rolf, men skoleflink som han var ble det grunnfag i psykologi. Tilbake i 1973 var det ventetid før den akademiske karrieren kunne fortsette med embedsstudier, så Rolf tok arbeid som hjelpearbeider på formulartrykkeriet Multiset i ventetida. Noe som viste seg å være et lykkelig valg. Arbeidsplassen viste seg nemlig å være såpass dårlig at Rolf organiserte seg og fikk, med Ogsf hjelp, en bra utgang fra sin første arbeidsplass. Ikke var han avskrekket fra grafisk bransje, og etter et år som avtrekker på korrekturpressa i Fabritius, startet han i lære i samme bedrift, og ble, som en av de siste, utdannet boktrykker i 1978.

«Da var det omskolering til offset, og ansettelse på formularavdelingen,» fortsetter Rolf. For ungdommen, som datt av allerede ved korrekturpressa, var dette avdelingen hvor det ble produsert giro-blanketter, enkle og i sett samt tippekupongene.

Etter hvert gikk det nedover med både

med opplaget på tippinga og Fabritius, og Rolf fortsatte til Nationen Trykk, som i 1986, hadde lokaler i Arbeidergata.

Trykkeriet flyttet etter hvert til Skøyen, sammen med Avistrykk, som var Nationen og NHSTs ikke helt gjennomtenkte avistrykkeri.

Etter ti år hadde han trykket sitt siste ark, og arbeidslivet gikk videre som veileder på Opplæringskontoret for grafiske fag og lærlingenes område.

Lærlingen

Før vi går videre med veilederen, må vi stoppe opp ved dagens andre hovedpersonen. Lærlingen i Grafisk produksjonsteknikk, Dennis Finstad Nilsen, hadde nettopp bestått fagprøven, og fått fast ansettelse i X Ide, innen vårt besøk ble realisert. Dennis hadde opprinnelig siktet seg inn på byggfag, men etter to år på henholdsvis Teknologi- og industrifag og andre år på Industriteknologi, ble det læretid for å bli fagoperatør i Grafisk produksjonsteknikk. Dennis er den tredje lærlingen som har hatt læretiden hos X Ide, og nok en er i gang med læretida fra høsten 2021. Noe det er god grunn til å berømme bedriften for.

Bedriften har tatt seg godt av lærlingene under pandemien, hvor de ikke har vært

permittert, men er fulgt opp av produksjonssjefen, Odd Johansen.

Bedriften, som har totalt 33 ansatte, med administrasjon og salgssapparat, har en omsetning i 2021 på 33 millioner, men sikter seg, ifølge Johnsen inn på en økning til 50 millioner i år. Etter en omvisning i bedriftens lokaler, kan det underskrives på at bedriften har det meste av produksjonsutstyr i eget hus, og opplever en produksjonsøkning innen både offset og digitaltrykk.

Dennis opplever at det legges opp til en bra jobbrotasjon i det daglige, og at den enkelte ikke blir stående fast på samme maskin. På fagprøven hadde Dennis en dag teori, og en praksisprøve, med fire elementer; konvoluttering, digitaltrykk på storformat, skjæremaskin og planskjæring.

Opplæring og konflikter

Da Opplæringskontoret, som det het i 1996, ble startet hadde Oddvar Olsen, utredet spørsmålet om et eget kontor for grafisk bransje. Oddvar som var typograf fra Norbok på Gjøvik, og hadde gjort jobben for Grafisk Institutt. «Det var mange gode år, med stor tilgang på både lærlinger og bedrifter,» forteller Rolf, som selv ble ansatt med ansvar for trykk og ferdiggjøring. «På det meste, fram mot nedgangen

rundt 2000, var vi oppe i 25 nye lærlinger i året, bare innen trykk,» fortsetter Rolf. Etter nedgangen tok Rolf over noen av lærlingene på førtrykk. Bedriften flyttet til Mercur sine lokaler i Stanseveien og byttet navn til Opplærings-senteret for visuell kommunikasjon.

Parallelt med nedgangen i bransjen, og lærings situasjonen, fikk arbeidsplassen nye ledere med bakgrunn fra grafisk bransjeforening. Selv om Rolf var nestleder i en periode under en av dem, ble arbeids situasjonen i perioder anstrengt. Arbeidsmiljøet ble betraktelig bedret etter at Anne Cappelen Grandt ble ansatt med ansvar for kurs og mediegrafikere, men etter en tilspisset konflikt med lederen, valgte Rolf pensjonisttilværelsen fra fylte 67. Dette siste en sannhet med åpenbare hull siden han har fulgt opp noen av lærlingene innen Grafisk produksjonsteknikk fram til denne dag.

«Jeg er godt fornøyd med at det ikke ble noen akademisk karriere», oppsummerer Rolf. Jeg er fornøyd med yrkesvalget, og at jeg har fått tilbringe så mye tid med ungdom, og fått vært med på å utvikle det nye faget» avslutter Rolf.

Vi i TgM takker for innsikt, innsats og mange hyggelige møter gjennom mange år.

Nytt fag og utdanning

Nedgangen i antall trykk-lærlinger, og utviklinga på trykkeriene ropte etter hvert på en fornyelse, også innen utdanningen. Rolf Wesenberg, og Opplærings-senteret ble en pådriver i prosessen som var nødvendig for å slå sammen de ulike fagutdanningene. I 2017 ble de endelige læreplaner godkjent, og det nye faget Grafisk produksjonsteknikk (Gpt) ble lansert. Det var trykkerfaget, grafisk emballasje- og bokbinderfaget som ble slått sammen. Rolf ble også engasjert for utviklingen av Gpt-appen som er et digitalt læremiddel for faget.

I Oslo og Viken er det registrert tjueto kontrakter i Gpt siden starten i 2017, hvorav femten har bestått fagprøven og elleve fått arbeid etter prøven. I skrivende stund er har Opplærings-senteret seks løpende kontrakter. I tillegg er det en del lærlinger andre deler av landet.

Bedriftene befinner seg innen digitaltrykk, siviloffset, avisproduksjon/rulloffset, etikett/emballasje og grafisk emballasje.

Rød Front

For oss i Ogf er Rolf Wesenberg kjent som et av våre mest aktive medlemmer gjennom mange tiår, enten det gjelder møter eller andre aktiviteter.

I Fabritius drev han det til verv i trykkerklubben, og endte som nestleder i Fellelsklubben under Sven Hugo Johannsson.

I Ogf har Rolf vært å se med avdelingens fane 1. mai og i mange andre demonstrasjoner. Selv framhever Rolf sine forsøk på å få avdelingen utmeldt av «Vennskaps-sambandet Norge – Sovjetunionen» som sin store kampsak. Sørgelig aktuelt i disse tider.

Allikevel, for medlemmer med noen års medlemskap og god hukommelse, er nok «fanesaken» det mange forbinder med Rolf. Året er glemt, men i overgangen mellom søtti- og åttiårene, i de tider hvor det var tre tog på «venstresida» å velge mellom på 1. mai. Et av årene dukket det opp en ny og alternativ fane for grafisk forening i Rød-front-toget, som var AKPs alternative tog.

Det var Rolf, sammen med Karleif Halvorsen som var mennene bak, og fanebærere. Begge ble suspendert i noen måneder for innsatsen.

Rolf tar det som en god historie, og mener fortsatt det var vel så pinlig for osloforeningen enn for han og Karleif.

Mye mer vellykket enn forventet

Nylig gjennomførte Oslo grafiske fagforening (Ogf) et to dagers arrangement kalt Visibel fagdagene. En revolusjonerende metode for organisering av en bransje som ikke har noen tradisjon for å være fagorganisert; nemlig byråbransjen.

*Tekst: Ina Susanne Karlsen
Foto: Markus Andersson*

I idéfasen, når dette prosjektet ble snakket om i fagforeningsmiljøet, ble det sagt at om Ogf fikk noen ti-talls deltagere til å møte opp på et arrangement som dette, var det ansett å være vellykket. Det kom 100

deltagere! Dermed var fagdagene mange ganger så suksessfulle som hva noen i fagbevegelsen turte å håpe på. Og dette er bare begynnelsen for hva Ogf ønsker å få til innen dagens uryddige byråbransje.

Flere års forarbeid

Spesielt de siste årene har Oslo grafiske fagforening hatt fokus på å organisere flere medlemmer i byråbransjen. Det jobber mange potensielle medlemmer innen visuell kommunikasjon, reklame og design. I dag er faglige aktiviteter et hull i markedet som ikke er dekket. Med inspirasjon fra We Love Graphic Design festivalen i København, har vi nå kommet opp med Visibel fagdagene (visibeldagene.no). Arrangementet treffer dette hullet med sitt faglige innhold med foredragsholdere

innen design, kommunikasjon og reklame. I spissen for dette prosjektet har nåværende nestleder vært, Carsten Østby Håkonsen, inntil han gikk ut i pappaperm og overleverte prosjektet til organisasjonsarbeider/kommunikasjonsrådgiver Ina Susanne Karlsen. Prosjektet fikk økonomisk støtte fra Grafisk Stipendordning og Fellesforbundet sentralt som hadde troen på dette.

Fruktfullt samarbeid

I ett samarbeid med IGM og Grafill ble fagdagene holdt 16.-17. mars i år. Med IGMs ledende kompetanse innen digital kommunikasjon, kombinert med Grafill, en interesseorganisasjon for bransjen, til lot dette oss å nå et nytt og bredt spekter av potensielle medlemmer. Dette for ett område av bransjen som vi ikke har vært

veldig synlige i til nå. Deltagerne på fagdagene jobber både i byråbransjen og den grafiske bransjen generelt, og noen av Ogfs medlemmer deltok også. Ledende opp til arrangementet kjørte vi en digital markedsføringskampanje som har synliggjort Ogf og Fellesforbundet, både i egne og samarbeidspartene sine digitale kanaler.

Kompetanseheving i fokus

Målsetningen med arrangementet var å sette Fellesforbundet og Oslo grafiske fagforening på kartet som relevant aktør for byråbransjen. Samt å vise utad hvor mye vekt vi legger på kompetanseheving. Byråbransjen er generelt ikke kjent med at Fellesforbundet er et relevant sted for dem å organisere seg i. Ettersom byråene selger kompetanse mer enn produksjon, er det

viktig at bransjen kjenner til mulighetene for kompetanseheving gjennom å være organisert. Visibel fagdagene har potensiale til å være ett årlig arrangement, og per i dag er dette noe flere av samarbeidspartene har vist interesse for. På lang sikt er målet å øke organisasjonsgraden i byråbransjen og etablere flere tariffavtaler.

En dynamisk møteplass

Årets arrangement ble holdt på Youngs 16.-17. mars. I baren på Youngstorget fylte vi en etasje med ulike aktiviteter og møteplasser parallelt. Deltagerne fikk da muligheten til å utforske de ulike områdene i ønsket tempo. I ett stort rom, med høyt under taket, lå det klart et velkomstnett til hver av deltagerne når de ankom. Forrest i rommet var det en scene hvor foredragsholdere rullerte. Velkomstnettet var fylt med designede profilartikler for anledningen og markedsmateriell fra de tre samarbeidspartnerne; IGM, Grafill og Ogf som for eksempel vannflaske, notatblokk og sjokolade. I en del av lokalet var Grafill sin utstilling «Årets vakreste bøker», som var tilgjengelig å gå innom når man måtte ønske. Det var også Ogfs stand hvor deltagerne kom innom og slo av en prat.

Typografikurs for viderekomne

Visibel skapte stort engasjement med sine ulike kurs og foredrag innen design og kommunikasjon. Foredragsholderne var både lokale og fra Europa, alle eksperter i sitt felt. Et høydepunkt for mange var fontdesigner Ulrike Rausch fra Tyskland som tok oss med på et dypdykk inn i typografi, og hvordan utvikle sin egen font. IGM kjørte flere minikurs som omhandlet digital design, design for store flater og animasjon for nybegynnere. Fra Sverige kom Pantone + ColourHouse og snakket om fargekommunikasjon og de nye trendene vi kan forvente i 2023. Fra Fellesforbundet sentralt fortsatte Onur Safak Johansen

mangfoldsdebatten i byråbransjen. Mens Ogfs styremedlem Emil Aftret skapte en interessant samtale med deltagerne under sitt seminar om rettigheter i arbeidslivet. Med en klassisk «after work» minglet deltagerne i baren, og fagdage ble avsluttet med en fremoverlent paneldebatt mellom rekrutterere og arbeidsgivere om den lange listen med kravspesifikasjoner i dagens stillingsannonser.

Kalkulert risiko

Å prøve en helt ny strategi for å organisere arbeidslivet er risikabelt. Men det kan lønne seg å ta store, kalkuleerte risikoer. Og lønne seg det har det allerede gjort med dette prosjektet. Med Visibel fagdage har Fellesforbundet, med Oslo grafiske fagforening i spissen, fått ett merkevareløft og tatt en tydelig plass i en bransje vi ikke har syntes, *for nå*.

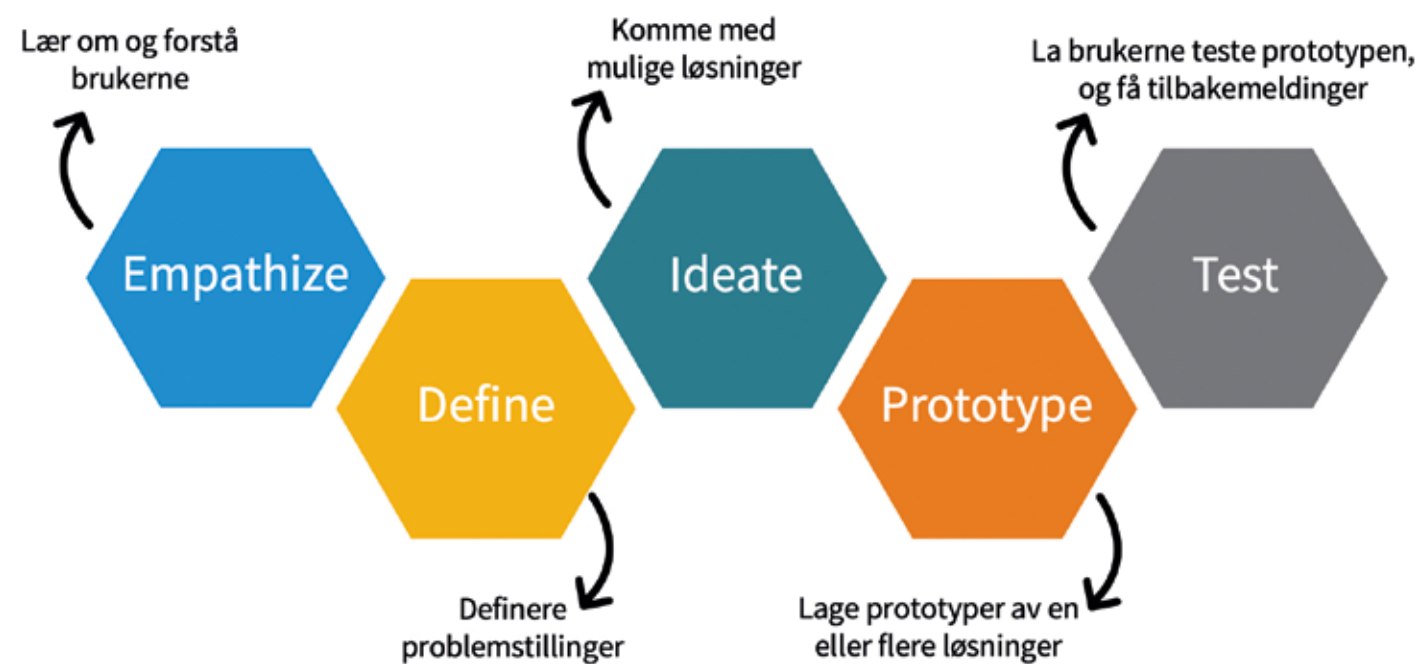

Design Thinking fase 4 – Prototype

Vi fortsetter artikkelserien om Design Thinking. Nå har vi kommet til fase 4 – **Prototype**. Prototype er ofte relatert til fase 5 – **Test**, fordi det er viktig å validere konsepter. For å validere ideer på riktig nivå så må man lage prototyper. Det finnes flere type prototype teknikker.

Tekst: Darija Sapozenkova-Hauge

*Darija er sjefskonsulent
og teamleder i Experis.
Blog: blog.darijasart.com*

Hensikten med prototype

Man lager prototype for å verifisere ideer. Det kan være for å visualisere konsepter eller teste UX, innhold, visuell design, lesbarhet, teknologi og funksjon. Prototypen kan testes av kolleger, tilgjengelige mennesker på shoppingsenter, i kontekst der målgruppen oppholder seg eller via tjenester som finner riktige brukersegmenter.

Mindset

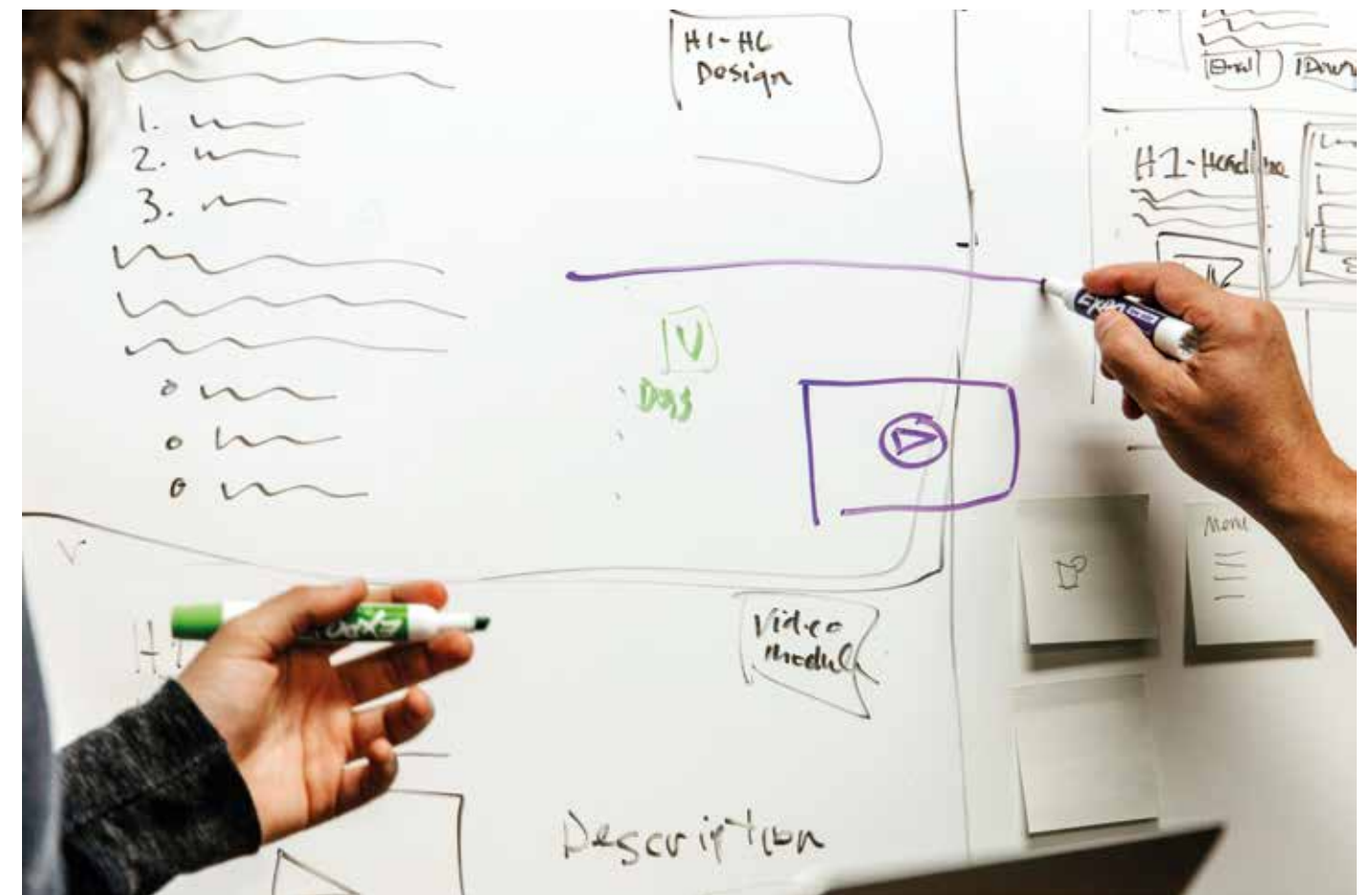
I fasen Prototype tenker man praktisk og velger riktig nivå for detaljering. Man velger idé, lager prototype, tester, evaluer resultat og forbedrer prototype. Man

«Hvis et bilde er
verdt tusen ord, er
en prototype verdt
tusener møter.»

ender ofte opp med å kombinere ideer fra flere prototyper. Det er helt normalt å forkaste mindrevverdige ideer for å lage en som er bedre, så man skal være forberedt på å bruke noe tid på ting som ikke skal brukes videre.

Metoder

Det finnes flere metoder og teknikker for å lage prototyper som for eksempel: Storyboarding, Papir prototype, Mockup, User flow, Funksjonell prototype, Klikkabar prototype, Trådkisser/wireframes, High fidelity med flere.

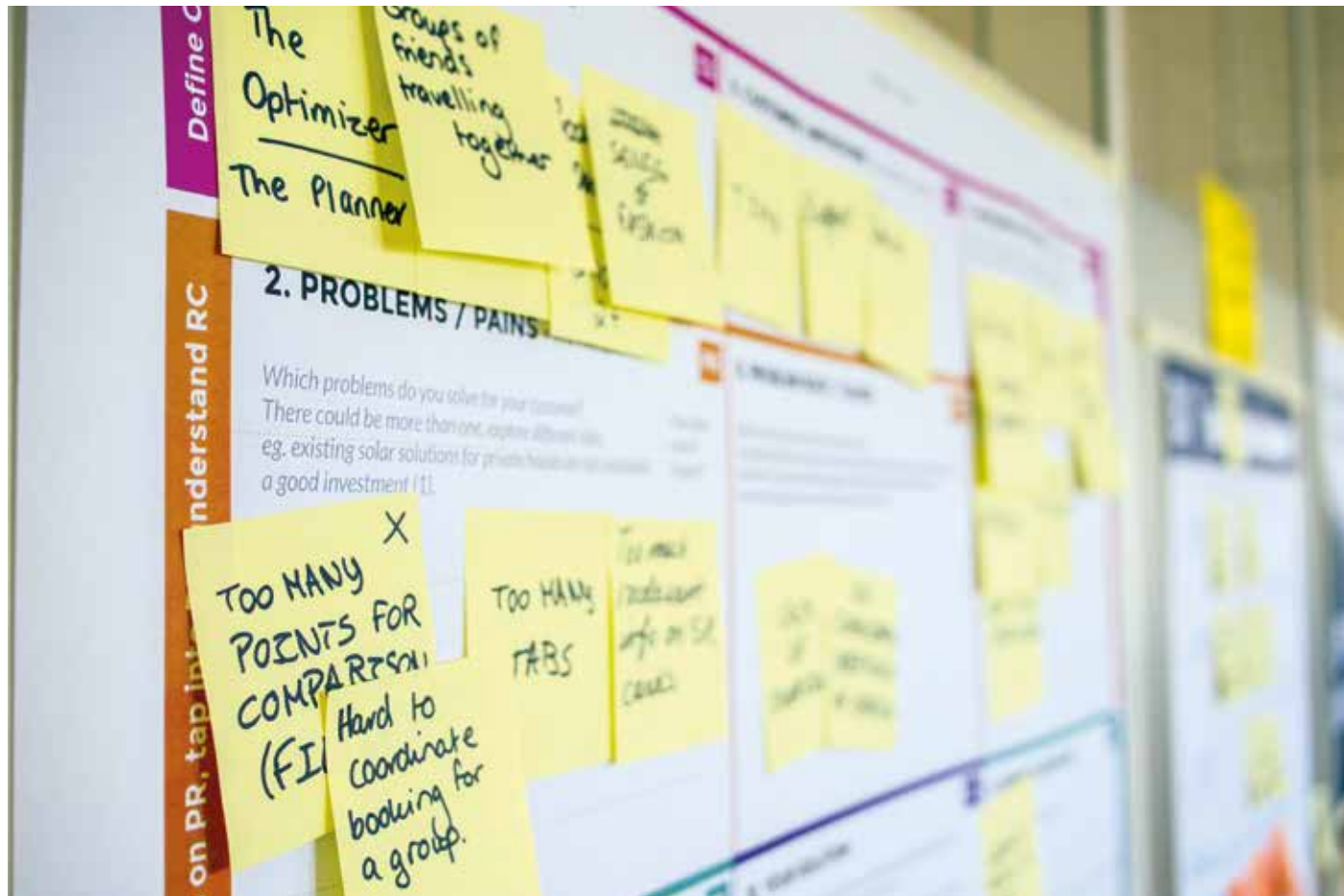
Tidlig fase på konseptuell prototype. Bilde: Kaleidico

Wireframes som viser funksjonalitet. Bilde: UX Indonesia.

High fidelity UI/UX prototype. Bilde: Alvaro Reyes

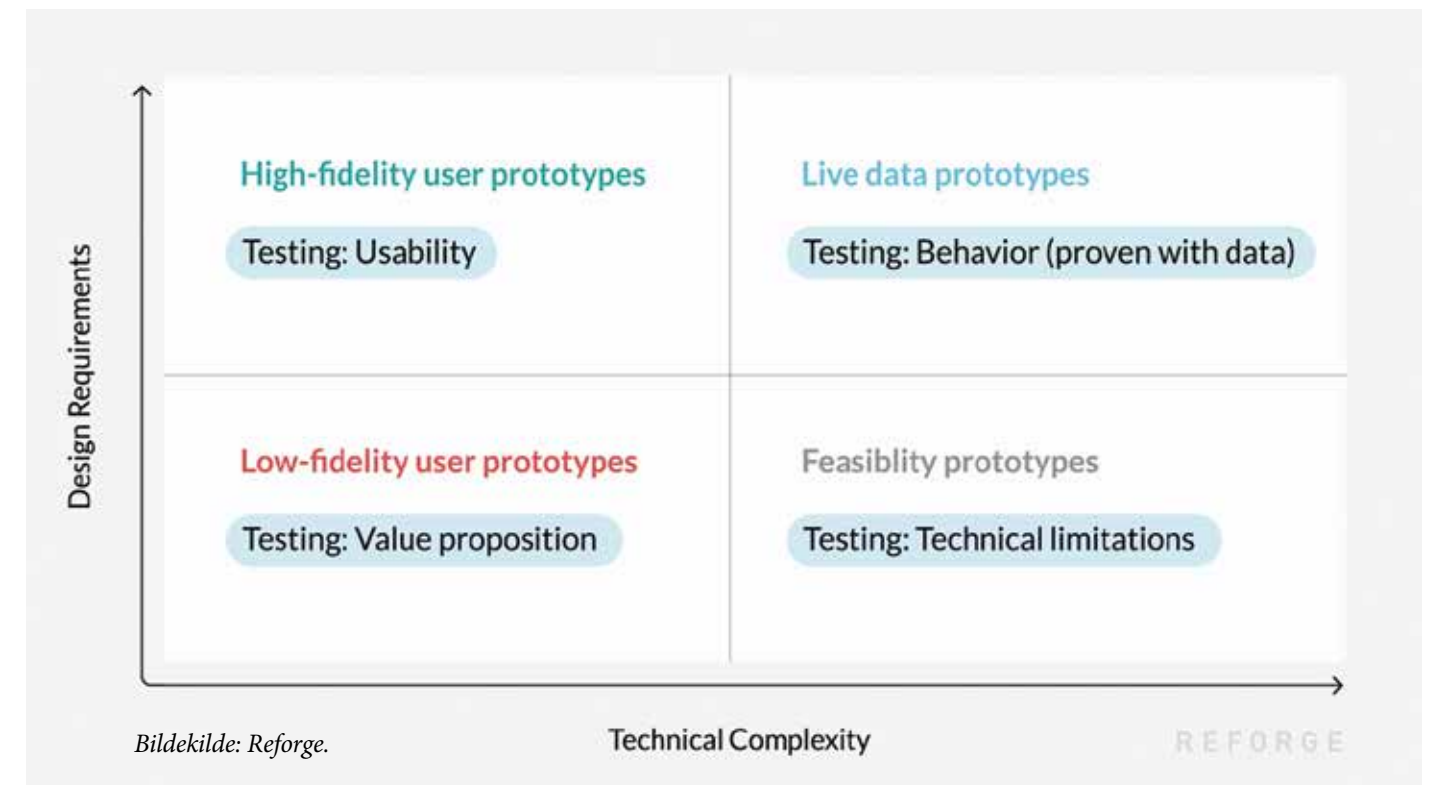
Prototype av brukerreise. Bilde: Daria Nepriakhina

Man kan bruke ulike verktøy for å lage prototyper, bl.a. disse:

Ulike formål med prototypen

Marty Cagan, grunnlegger og partner i Silicon Valley Product Group, har laget en fin matrise for å vise ulike prototype-formål.

1. Feasibility prototype, kan være laget av utviklere for å teste ny algoritme, teste teknologi, teste teknisk risiko med mer.

2. Low-fidelity bruker prototype, kan være en interaktive wireframe som er laget for å teste user flow og oppdage usability utfordringer.

3. High fidelity bruker prototype, ser realistisk ut og er god for å kommunisere fordeler med produkt/tjeneste til de involverte aktører/stakeholders. En slik prototype gir også innsikt på hvor design feiler.

4. Live-data prototype, er en typisk reell

tjeneste som man lanserer for en liten brukergruppe, ofte prosjektteam som kan teste tjenesten.

Prototyper kan ha ulik detaljeringsgrad i skala fra low-fidelity (trådkisser) til high fidelity (funksjonell prototype eller pixel perfect UI). Detaljeringsgraden er avhengig av hva man ønsker å teste og til hvilket formål; og hvor mye tid og type ressurser man har på teamet. I start fasen liker jeg low-fidelity prototyper, men når det nærmer seg utvikling så er det lurt med high fidelity slik at den fremsår i test som forventet i produksjon.

I det siste har jeg laget en del prototyper i PowerPoint og Miro. PowerPoint er et

fint verktøy - der kan en forretningsutvikler oppdatere innhold. Når PowerPoint ligger i Teams kanal der alle relevante aktører har tilgang, så er det enkelt for alle å jobbe i samme dokument. Jeg har i det siste brukt Miro mye, fordi det er enkelt å dele med ulike stakeholdere. Grafisk designer kan lime inn oppdatert skisse og en utvikler kan lage kommentarer og beskrive hvordan den korrekte UX flowen skal fungere.

Oppsummert – prototype bør være laget på riktig nivå og til riktig formål. Tenk på hvem som skal lage den og hvem som skal teste den. I neste artikkel får du tips om hvordan du tester prototyper!

Boktrykk og typografi

Inspirert av en utstilling hos Grafil, tok vi turen til Kunsthøyskolen i Oslo, hvor vi fant kvinnen bak. Heldig for oss er hun boktrykker også, med eget verksted.

Tekst og foto: Adolf Larsen

Utstillingen,» typografiske begreper», som åpnet i februar er et meget spennende, og samtidig snevert prosjekt. Snevert, ikke som innskrenkende, men mest for oss heldige som både har opplevd, og praktisert boktrykk som framstillingsplattform.

Kort fortalt er utstillingen kommet i stand etter at nitten designere, og andre fra bransjen, har valgt seg et begrep innen boktrykkerfaget, framstilt dette visuelt med boktrykkerfagets utstyr og begrensinger. Betingelsene for deltakelse var at begrepet skulle være relevant for grunnideen og deltakerne skulle produsere sitt visuelle, og typografiske uttrykk på samme papir, utstyr og samme skrift. Utført på en dag, på Anes eget boktrykkeri. Resultatet er nitten plakater som reflektere hvert sitt ulike typografiske begrep.

Forskning

«Selve grunnideen kommer fra forskningen min, hvor jeg har blitt mer klar over at mange av begrepene inne moderne tekstbehandling stammer fra boktrykk, og står for faktiske objekter. Dette er det ikke mange av brukerne som er klar over, da kunnskapen er i ferd med å forsvinne. Derfor var det viktig for meg å vise historien, fra en tid hvor uttrykket begrenses av teknologien,» forteller Ane

Ane har fått gode tilbakemeldinger på utstillingen. Hun er enig i at den er nede, men alt skal ikke alltid være for alle.

Anes interesse for boktrykk kan spores til et kurs på Kunst- og håndverksskolen på 2000-tallet, under ledelse av Maziar Raein, som hadde hentet ned utstyret som hadde stått kassert på loftet siden 80-tallet.

Ane holdt da på med sitt første år på bachelor, og tilbrakte mye tid på skolen, før hun fant sin egen vei inn i boktrykk som uttrykksform. Hun gikk videre med

en master, for fordype seg, og heldig for henne arvet hun utstyret fra Otto Stenersens trykkeri i Hausmannsgata, før det ble fusjonert.

Eget trykkeri

Etter noen år med utstyret på Fellesverkstedet i Urtegata, bygde hun opp sitt eget trykkeri når hun flyttet til eget hus. «Jeg tok en del enkle oppdrag, som invitasjoner i starten», fortsetter Ane.» Preg og løkkeskrift var egentlig ikke det jeg interesserte

meg for. Jeg har beveget meg over i en mer kunstnerisk og forskningsbasert bruk av boktrykk, og kombinerer teknologien blant annet med å CNC-frese nye typer fra digitale filer.

I tillegg har hun en halv stilling på Grafisk design på Kunsthøyskolen, hvor hun kurser studentene i grunnleggende typografiforståelse, som del av designstudiet.

«Jeg fulgte med på hva som skjedde i England rundt 2010, og ble inspirert av det som foregikk der.» Av emnene som Ane

har fordypet seg, og nå foreleser i, er den engelske forfatteren, Virginia Woolf. Det unike med Woolf, i tillegg til at hun var sin egen foregger, var at hun hadde sitt eget trykkeri. Det satte hun egne, og andres bøker, og skrev om teksten hvis den ikke passet med skriften, eller linjelengden. Slik kan en, helt konkret lese hvordan typografien har endret boka og historien gjennom både form og innhold.

Ane Thon Knutsen er utdannet med PhD fra Kunsthøgskolen i Oslo hvor hun jobber 50% som førsteamanuensis i grafisk design. Hun har en unik kunnskap om boktrykk og er en av få som forvalter og benytter denne teknologien i en kunstnerisk kontekst i Norge. Hun eier og jobber i et eget boktrykkeri i Oslo og har over ti års erfaring med undervisning og kursing i både tradisjonell og eksperimentell tilnærming til trykkekunsten.

GR-
OTE-
SK

I tillegg til vårt utvalgte bidrag, Grotesk, inneholder utstillingen bidrag om; fisk, gefirt, glyf, horunge, kegel, kniping, skyting, versaler og minuskler.

<https://typografiskebegreper.no/grotesk>

Grotesk

Grotesk, eller Sans Serif, er en gruppe av skifter som kjennetegnes ved mangel på seriffer og ingen eller ubetydelig kontrast mellom grunnstrek og hårstrek.

Bransjen om Grotesk

Vi hadde lyst til å finne et ord med dobbel betydning, altså et ord som har en betydning også utenfor typografi-faget. Man har ofte behov for å forklare kunden hvorfor man har valgt akkurat den fonten man har valgt, men samtaler om fonter kan fort bli forvirrende. Det hender kunden sier: «Vi vil ikke ha sånn Helvetica» når det de mener er at de ikke vil ha en grotesk, mens vi begynner å lure på hva det er med Helvetica de ikke liker.

Plakaten er en slags visuell lek med ordet grotesk og dets betydninger. Ordet grotesk er satt i en antikva, men det vil ikke gi noe særlig mening for en som ikke kjenner ordets typografiske mening. I tillegg er det helt bevisst satt opp med noen føkka – eller groteske – orddelinger ved linjeskift, for så å trykkes manuelt. Orddelinger av denne typen opptrer gjerne tilfeldig og som en feil når man jobber i InDesign og endrer punktstørrelsen i en for liten tekstboks, og er ikke noe man med vilje bruker tid på å trykke manuelt. Vi tenker at vi har laget en bokstavelig grotesk plakat.

Årsmøte på Schibsted Trykk

Det er alltid hyggelig å bli invitert som gjest til klubbens årsmøter.

Tekst og foto: Kristin Mulleng Sezer

Det er her vi kan treffe medlemmene og vi får høre hva som skjer på arbeidsplassene.

Lørdag 26. mars ble årsmøtet til den grafiske klubben på Schibsted Trykk avholdt. Det ble gjort gode vedtak og klubbledelsen gikk gjennom årsberetningen.

Det er mye som skjer i Nydalen for tiden da trykkeriet skal flytte til Vestby sommeren 2023. Mesteparten av utstyret og maskinparken skal pakkes ned og gjenbrukes. Vi deltar gjerne på andre årsmøter, så det er bare å sende en invitasjon.

Flott om klubbene som har avholdt årsmøter sender oss oppdaterte lister på valg.

Fra venstre sitter Anders Weimoth, Espen Lønnes Renholt og Kathrine Møller.

Kontakt oss hvis det er noe du lurer på

Leder:
Kristin Mulleng Sezer
Mobil: 913 44 677
kms@fellesforbundet.org

Nestleder:
Carsten Østby Håkonsen
Mobil: 924 37 893
coh@fellesforbundet.org

Organisasjonsarbeider:
Ina Susanne Karlsen
Mobil: 924 37 893
isk@fellesforbundet.org

Fellesforbundet avd. 850,
Oslo grafiske fagforening,
Møllergata 37, 0179 Oslo
Telefon: 22 80 98 70

E-post:
avd850@fellesforbundet.org
Hjemmeside:
www.ogf.no

For ett hundre år siden

I 1922 var den typografiske foreningen 50 år. Det ble feiret med fest på stiftelsesdagen og foreningens jubileumshistorie ble utgitt. Men det var andre ting som gjennom året opptok mange av medlemmene.

Tekst: Niels Edvard Killi

Foto: Ukjent person/Oslo Museum

Oppgangstiden under krigsårene hadde snudd til krise og nedgangstider. Arbeidsgiverne var på hugget for å få satt lønningene ned og få forlenget arbeidstiden. Året før, 1921, hadde vært det store kampåret med storstreik og flere mindre arbeidskonflikter.

Året 1922 ble ikke stort bedre for mange av foreningens medlemmer. Tariffoppgjør mellom arbeidsgiverforeningen og LO ble avgjort ved voldgiftsdom og for typografene var det spesielt at kun en tredjedel av typografene ble rammet av voldgiftsdommen som innebar både lavere lønn og lengre arbeidstid. Typografiske Meddelelser påpekte i nummer 27 fra 8. juli 1922 at:

«Voldgiftsdommen kommer derfor til at skape to slags kategorier i faget – de bogtrykkere som har truffet en mindelig overenskomst med sine arbeidere, og de som har faat sine arbeidere dømt til sletttere vilkår. At dette kan avstedkomme vanskelige forhold og misfornøielse i faget, er selvsagt.»

Lønnsnedslag

Den vanlige måten for lønnsfastsettelse på den tiden var at det ble gitt personlige tillegg. Tariffavtalen fastsatte minstelønnen og utover dette var det personlige tillegg og dyrtidstillegg som ga lønnsnivået. Når arbeidsgiversiden fikk tvunget igjennom lønnsnedslag, så ble arbeiderne i mange tilfeller presset ned på minstelønn. I nummer 35 fra 2. september slo Typografiske Meddelelser opp på førstesiden at:

«Det er av selveste direktør Rasmussen i Norsk Arbeidsgiverforening foran voldgiftsretten blevet hævdet, at mindstelønnen ikke er noget andet og mer end

Påleggerskenes jobb var å stå oppe på selve trykkmaskinen og mate pressa med papir. Jobben innebar også håndtering av tunge papirbunker eller -ris (i forgrunnen). Her en påleggerske ved Steenske bogtrykkeri og forlag i Rådhusgata 30 i 1910.

den sletteste løn for slettest mulig utført arbeide. Dette er jo også den eneste rigtige opfatning av begrepet 'mindsteløn'.

Det var ofte arbeidere som hadde arbeidet i faget i mange år som ble satt ned på minstelønn gjennom voldgiftsdommene og det var nok ekstra bittert.

Det var en vanlig måte å få opp lønnen på at en arbeider sluttet ved en bedrift og begynte i en annen med høyere lønn. Dette var helt normalt, man sa opp jobben og når oppsigelsesfristen på vanligvis to uker var over begynte man å søke en ny jobb. Det som ikke var lov var å bruke oppsigelser for å få presset bedriften til å gi høyere lønn. Det var en del saker for Arbeidsretten om oppsigelser i trykkeriene der arbeiderne hadde sagt opp. I noen tilfeller ble arbeiderne dømt for å ha drevet ulovlig lønnskamp og dømt tilbake til arbeidet. I andre tilfeller aksepterte Arbeidsretten oppsigelsene som lovlige og legitime.

Et stort tema var forholdene for påleggerskene. Voldgiftsdommen førte til at de, som allerede hadde lavest lønn i bransjen, ble presset ned på minstelønn. En rekke påleggersker sa opp og sluttet i bedriftene og i en dom i Arbeidsretten ble 11 påleggersker dømt for å ha ført

felles lønnskamp og derfor opptrådt tariffstridig og dømt til å gå tilbake til arbeidet. I artikkelen fra 2. september fortsatte Typografiske Meddelelser:

«Det er ledighed i faget nu – og den skal av de pengegridske boktrykkere utnyttes til at faa arbeiderne bragt ned på sultegrensen. Men ældre, dygtige paalæggersker er ikke tilsinds at ville la sig by kr. 48.00 pr. uke (den nye minstelønnen for påleggersker). Om en voldgiftsret ved dom kan fastsætte en mindsteløn, kan den dog aldrig tvinge en arbeider til at arbeide for denne. Og fortsætter boktrykkerne sine trakkasserier og forsøger at gjøre mindstelønnen i vort fag om til normalløn, vil det neppe vare længe før alle dygtige paalæggersker søger sig over i anden beskæftigelse, f.eks. huslig arbeide. Den individuelle ret til at forlate en plads for at søge en anden, har heldigvis endnu ikke arbejdskjøperne faat fraranet arbeiderne. Og det skal aldrig lykkes dem!»

Nettsiden Typografi i Norge (typografi.org) har nylig publisert en svært interessant artikkel om påleggerskene i trykkeriene og anbefales for de som vil lese mer om denne yrkesgruppen som for lengst har forsvunnet.

Gratulerer!

Oslo Grafiske fagforening gratulerer sine jubilanter

50 år:

27.04. Ingvi Egenes, Ryenbergveien 70, 0677 OSLO
03.06. Wenche Flage Eriksen, Dueveien 15, 2016 FROGNER
25.05. Stian Nesse, Oberst Rodes vei 70 C, 1165 OSLO
09.04. Sheila Hegge Olsen, Hovinbakken 31, 1900 FETSUND
07.05. Jane Pettersen, Ludvig Karstens vei 6, 1064 OSLO
18.05. Mona Thoresen, Høgaveien 31, 0680 OSLO

60 år

18.06. Steinar Olav Bakken, Hellenefeltet 20, 1950 RØMSKOG
16.05. Anne Cappelen Grandt, Lerdalsgata 34 A, 1467 STRØMMEN
18.05. Marit Grumstad, Grindvollinna 19, 2730 LUNNER
04.05. Tron Emanuel Grøndahl, Prost Holms vei 97, 2019 SKEDSMOKORSET
29.05. Pål Ragnar Jensen, Selvbyggerveien 6, 0591 OSLO
21.06. Thor Erik Kristiansen, Solbakkeveien 1, 0678 OSLO
21.05. Lars Valentin Svensson, Svaleveien 20, 1404 SIGGERUD

70 år

13.06. Roar Ekeli, Sagadammen 2, 0884 OSLO
10.04. Gongora Manuel A. Guzman, Alingsåsveien 5, 2013 SKJETTEN
07.05. Ivar Olai Høisæther, Knut Hamsuns veg 57, 2834 RAUFOSS
11.06. Terje Kaborg, Bård Skolemesters vei 24, 0590 OSLO
08.05. Alfild Synne Karlsen, Vardeveien 127, 2020 SKEDSMOKORSET

30.05. Allan Cze Makatowicz, Boligveien 43, 3470 SLEMMESTAD
12.04. Roy Werner Olsen, Valdresvegen 1124, 2936 BEGNADALEN
17.04. Svein Magne Overen, Nedre Hellerudhaugen 118, 1487 HAKADAL
19.04. Erland Rudshagen, Klokkestuveien 6, 2016 FROGNER
19.04. Willy Sjølie, Bergkrystallen 2, 1155 OSLO
18.06. Anders Skattkjær, Geitmyrsveien 40, 0455 OSLO
13.05. Hans Thoresen, Damstredet 4 A, 0177 OSLO
13.06. Per Wigeland-Nilsen, Helgeroveien 16 B, 3290 STAVERN

75 år:

11.05. Kjell Akerhaugen, Stensgata 8 C, 0358 OSLO
16.06. Roy Thore Andreassen, Nordvangveien 3, 1540 VESTBY
16.05. Bjørn Bunes, Åkervegen 12 A, 2133 GARDVIK
30.06. John Sigmund Christensen, Kaspara Larsens vei 12, 3027 DRAMMEN
21.05. Per Hansen Endrerud, Dalehaugen 9, 0657 OSLO
07.04. Ellen-Brit Enger, Aurfaret 1 E, 1930 AURSKOG
23.06. Jan Reidar Evensen, Marta Steinsviks vei 6 B, 1283 OSLO
10.06. Kjell Halvard Gottenborg, Randemlia 7, 1543 VESTBY
13.05. Bjørn Hansen, Hellerudveien 132 J, 0687 OSLO
02.06. Hans Jopke, Nordbyhagen 8, 1540 VESTBY
03.06. Trond Arve Larsen, St. Jørgens vei 77, 0662 OSLO

07.04. Bjørg Sørum Lindqvist, Mattias Skytters vei 175, 1482 NITTEDAL
24.05. Shanmugan Kandia Nagarasa, Tømtesvingen 46, 2013 SKJETTEN
17.04. Jan Erik Sjønnesen, Bjønnegrinda 5, 3830 ULEFOSS
13.06. Toril Solberg-Hansen, Badehusgata 9 B, 1440 DRØBAK
03.05. Vidar Sommervold, Vandugveien 3 B, 1850 MYSEN
11.04. Karin Svendsen, Bjørketunet 13, 1900 FETSUND

80 år:

04.06. Muhammad Aslam, Måneveien 18, 1543 VESTBY
04.05. Knut Eriksen, Sarabråtveien 6 H, 0687 OSLO
10.04. Bjørn Johansen, Fossveien 13 B, 3403 LIER
04.06. Per Henning Johansson, Rambølsvegen 35, 2233 VESTMARKA
19.04. Arne Helge Kristoffersen, Conrad Hemsens vei 9 A, 0287 OSLO
10.05. Odd Håvard Lunder, Fjellsrudstubben 4, 1903 GAN
09.05. Anne Gerd Nilsen, Ramstadlia 12, 1405 LANGHUS
25.05. Reidar Heinrich Roth, Torshovgata 37, 0476 OSLO
28.05. Svein-Erik Skjollby, Henrik Sørensens vei 22, 1065 OSLO
21.04. Sverre Jan Solli, Hilton 37 E, 2040 KLØFTA
27.06. Aud Jorunn Svendsen, Løyntantstien 24, 1423 SKI
17.06. Aud Nikoline Torgersen, Søndre Skrenten 3 E, 1410 KOLBOTN

85 år

26.05. Ragnar Frantsen, Lunden 17 B, 0598 OSLO
22.06. Finn Johansen, Atriumveien 7 G, 1406 SKI
16.04. Aud Margrethe Larre, Mellombølgen 143, 1157 OSLO
30.04. Bjørn Håkon Mack, Tiuråsen 28, 2743 HARESTUA
26.05. Knut Dagfin Pettersen, Jernalderveien 53B, 4041 HAFRSFJORD
29.05. Egil Gustav Rasmussen, Fuglebakk 10 A, 3482 TOFTE

11.05. Bjørn Magne Sandstrøm, Gamle Ringeriksvei 36 B, 1357 BEKKESTUA
16.04. Jan Stenberg, Gjersjøveien 31 A, 1415 OPPEGÅRD
28.06. Erling Rolf Wiker, Konows gate 95 C, 0196 OSLO

90 år

18.06. Bernt Erik Amrek, Kurlandsåsen 59 C, 1479 KURLAND
04.05. Bjørn Chr Kristiansen., Båtbyggerlia 30 B, 1390 VOLLEN

27.04. Kjell Otto Larsen, Thygesons vei 13, 0667 OSLO
13.05. Leif Dagfin Pedersen, Johan Scharffenbergs V 113 L, 0694 OSLO

95 år

04.05. Trygve Arvid Hagen, Aurfaret 11, 1930 AURSKOG
19.04. Randi Synnøve Hofmo, Martin Borrebekkens V. 24, 0584 OSLO
20.06. Ivar Skreivang, Nøklesvingen 90, 0689 OSLO

Meld ifra hvor du er!

Til alle medlemmer:
Send inn ditt mobil-
telefonnummer og din
e-post adresse.

– Vi er avhengig av å kunne nå medlemmene på flere plattformer. Derfor er det viktig at vi har registrert ditt mobiltelefonnum-

mer og din e-post adresse. Mange skifter ut disse, og vi må ha oppdatert informasjon fra dere. Meld fra hvis du har byttet mobilnummer eller e-postadresse, eller om du er usikker på om det er registrert hos oss. I tillegg er det svært viktig at du melder ifra om du flytter og melder

adresseendring, slik at innboforsikringen din blir registrert på riktig adresse. Flere av våre medlemmer bytter jobb i løpet av sitt medlemskap. Vi minner om at det er din plikt å sende oss informasjon om dette. Da blir riktig arbeidssted registrert, og bruttolønnen likeså.

Oslo grafiske fagforenings
pensjonistforening

Møtedager 2022

Onsdager, kl. 12.00-14.00 i Oppsal samfunnshus, Vetlandsveien 99-101

18. mai	19. oktober
15. juni	16. november
17. august	14. desember
21. september	(julemøte)

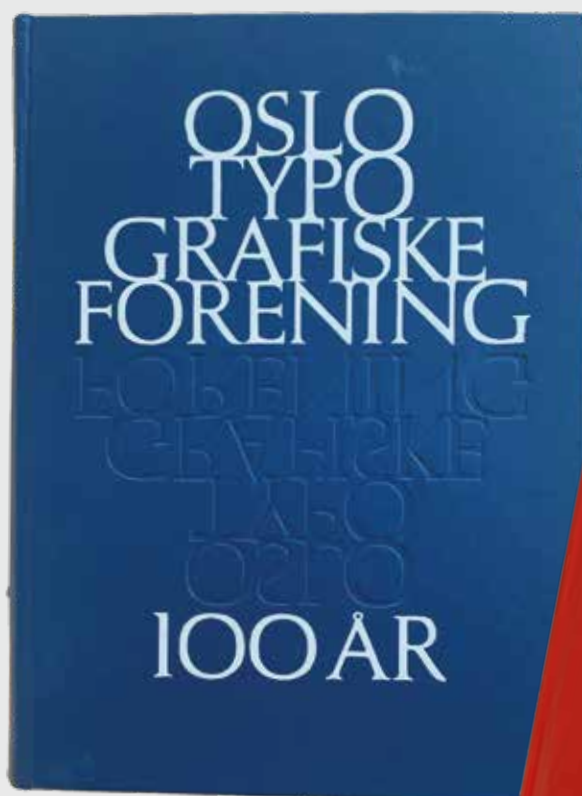
Alle er velkommen!
Styret i Ogfs pensjonistforening.

Her kan du treffe gamle kjente/kolleger og bli kjent med nye. Vi tar opp aktuelle saker og har f.eks. sang/musikk, kåserier, lotteri og andre aktiviteter. Det arrangeres også dagsturer og lengre turer.

Ogf blir 150 år 23. juli 2022

Ny jubileumsbok kommer til høsten

OSLO GRAFISKE
150 år
etab 1872
FAGFORENING

Grunnlagt Den Typografiske Forening i Christiania 23. juli 1872.
Ble en del av Fellesforbundet 1. januar 2006.

Hold av 27. oktober